

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasni tiskaj se po 12 para petit redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po petit redak. — Nefrankirana pisma ne primaju. — Rukopisi se ne vraćaju.

Gnjila jabuka bečka

po „Narodnom Listu“, plod je divne ljepote i ukusa, a mi pravaši samo u naše stranačke svrhe hoćemo da prikažemo dar gosp. Baničinu i drugova gnjilom plodom njihove pokornosti gospodi talijanskoj u Zadru i ministrima u Beču.

„Narodni List“ tvrdi, da je njihovim drom hrvatski jezik proglašen uredovnim;

Da je njemački jezik podpuno izključen iz državnog uredovanja u Dalmaciji.

Na ovo odgovaramo sa svima onima koji razume najnoviju naredbu, da „Narodni List“ hotimice obsežnije našu javnost, jer nije istina da je hrvatski jezik uredovni u Dalmaciji, a da je njemački izključen.

Mi tvrdimo, kako je istina da je jezični kaos u Dalmaciji ostao nepromenjen, da je talijanski jezik uredovni u istoj mjeri kao i hrvatski pače i sa više prava, te da su njemačkom jeziku ostavljena sva vrata otvorena i ondje gdje do danas nije završava.

Ove naše tvrdnje nisu neistine, obsjenjivanja, mistificiranja, jači kao one kojima se služi „Narodni List“ već su gole golcate istine, koje izviru iz samog slova i duha naredbe, koju gosp. Baničin toliko uzveličava.

Da vidimo,

1. Javne obzname obavljene jedan srednjih uredi i od svih ureda pri moru, moraju biti dvojezične.

2. U svim tim mjestima nadpisi na pecatima, na tablama, tiskanicama itd. peštaški žigovi itd moraju biti i talijanski.

3. Svaki talijanski podnesak ima se rješavati talijanski u svoj zemlji, kao što se imaju upisivati na talijanski u javne knjige i registre sve, što je predloženo u talijanskom jeziku.

4. Svaki talijanski činovnik može svaku svoje izdavanje u službenim poslovima kao mnjenja, rješite, glasovanje i t. d., širom ciele zemlje sastavljati i izdati talijanski, a to moraju i hrvatski činovnici u tehničkoj službi kod sastavljanja projekta, trebovnika i t. d., ako poglavica ureda to nareći.

5. Dopoljivanje između raznih ureda može biti talijansko i u istoj sinjskoj ili imotskoj krajini.

6. Poštanska i pomorska služba može se sluziti hrvatskim jezikom samo u toliko, u koliko ne bi bilo potrebno neko ograničenje u obsežnu u uredovima izvan Dalmacije i radi stručne kontrole.

7. Uredovni jezik svih talijanskih škola je talijanski.

A sada da upitamo „Narodni List“ jer ovo znači povraćanje ureda kako on tvrdi?

Ne samo da ne znači, nego je ovom načinom provedena kroz svu Dalmaciju dvojezičnost i ondje, gdje ne ima ni ciglog Talijana, jer ono 5 do 6 mjesaca u Zagori, koja su toboži povraćana, moraju pače i uredovati talijanski, uviek kad se to prohtije kojem pojedincu i sva kom talijanskom činovniku. Dvojezičnost primorskih mjesaca, gdje su dvojezični uredi, proteže se dakle na svu Dalmaciju i nijedno mjesto nije izključeno od dvojezičnosti, t. j. od talijanskog uredovanja.

Zaludu je obsjenjivati i obsjenjivati se: nijedan talijanski činovnik neće odstupiti od prava koja su mu dana, a čim je u svim uredovima uvedena dvojezičnost, čim u tim uredovima talijanski mora biti na istom mjestu, na kojem je i hrvatski, pače i na više, ne samo da državni uredi nisu povraćeni, nego je joštalo ono stanje, koje je i do sada bilo. U mnogim poslovima pače su i na gorenjem stupnju nego do sada. Dakle „Narodni List“ hotimice vara kad govori, da je hrvatski jezik proglašen uredovnim jezikom Dalmacije.

Isto tako „Narodni List“ hotimice vara kad govori, da je njemački jezik podpuno izključen iz državnog uredovanja u Dalmaciji.

U tom pogledu i cela naredba je varka, obesjena, jer ona u istinu nigdje ne govori o njemačkom jeziku, ali gospoda Baničinu i drugovima znali su i znadu, da je taj jezik uredovni

u Dalmaciji kod veoma važnih posala i uredu, pa ipak su pustili, da to ostane i unaprijed i da se u naredbi o njemačkom jeziku ne progovori ni rieci.

U ovom premučavanju, u ovom očitom varanju naše javnosti vidi se, da gospodu, koja su nam spremila bečku jabuku, nije vodio čist posao i bistar račun, a najmanje želja da državni uredi u Dalmaciji, budu povraćeni. U koliko smo doznali njima nije bilo dopušteni pisnuti o dopisivanju između ureda dalmatinskih sa onima izvan zemlje i sa centralnim vlastima. A to znači da su i oni znali za pogibelj njemačkog jezika — puno bolje od nas — pa ipak su imali snage da se pokare zapovijedi i da uglate sporazum, koji je učinjen samo na štetu našeg jezika i našeg putovanja.

Njemački uredovni jezik ostaje u nutrijoj političkoj službi; ostaje kod dopisivanja sa centralnim vlastima.

Njemački je uredovni jezik kod željeznica u Dalmaciji i kod vojničke pošte.

Njemački uredovni jezik ostati će radi stručne kontrole u poslovanju poštanskom i brojavnom, a uvadić će se kod ureda lučki i pomorskih zdravstava i t. d.

Je li ovim izključen njemački jezik iz državnih ureda u Dalmaciji, kako tvrdi „Narodni List“?

Je li mi radimo u ime stranačkog kapitala, kad nas ovakvom uredjenje jezičnog pitanja ne može i ne smije zadovoljiti? Je li mi radimo stranački, kad tvrdimo, da je jezična naredba grinja jabuku, koja će biti od naroda bačena u lice onima, koji su nam je darovali?

Takova šta može urediti „Narodni List“, jer tim načinom može on braniti svoga gospodara, ali u stvari ovdje da ne ulazi strančarstvo, nečijenica, da je hrvatski narod i u jezičnom pitanju u svojim pravima prikraćen i od svojih ljudi prevaren.

Nezavisni ljudi, koji su imali izričiti mandat od svih narodnih predstavnici, da ne smiju nikomu popuštati, ne bi bili popustili za ništa ni komu za volju, a kad se usprkos izričitom narodnog zahtjeva našlo ljudi, koji su u ime naroda pristali na poniznje koje narod nije htio, znači da su na to popuštanje bili prisiljeni od uzroka, koji za stalno ne počimlju u nezavisnosti zastupanja naroda.

Koji su uzroci to mogli biti, nije naš posao da izpitavamo, činjenica je, da ti ne leži u časti ni u koristi narodnoj.

Današnjim rješenjem ovog pitanja, u koliko je moguće, bio bi postavljen za sva vremena napis za obranu talijanskog i njemačkog jezika proti prodiranju hrvatskog. Takav napis može biti poželjan i koristan vladu, ali narodu i zemlji nije ni na čest ni na korist.

Današnjim stanjem mi smo mogli biti nezadovoljni, pa to smo i bili, ali uz to nije nitko mogao reći da nemamo prava uvadjeti naš jezik svakud gdje nas išlo po broju i snazi pučanstva.

U današnjem stanju, posle „uredbe“, mi ne bi bili ljudi kad ne bi prosyvali i kad ne poduzeli sve da našem jeziku otvorimo njegove naravne puteve, koje mu se hoće da zakrči, jer kad bi se tim zadovoljili, značilo bi da smo kao narod za ništa i da smo robije izručeno tudjincima.

„Nar. List“ može taj napis braniti, jer je na to vezan, ali on ne može ni varkan ni na padajima zapriječiti ni nami ni ostalom narodu da ne ustamemo proti nepravednom, nedjčnom poniznju našeg jezika.

Zato može „Narodni List“ biti više nego uvjeren da mu je uzaludno svako nastojanje, da nas u ovom poslu, gdje je s nama cieli narod, spriječi.

A to će viditi da uspijeti ne će, nego najviše da još gore obruci svog gospodara. Naredba, koju su užveličava, ostat će on što jest, gnjilom jabukom, koju mogu i moraju kušati samo oni, koji su ju u Dalmaciju proti izričitoj volji naroda doneli. Drugi, koji do-

mandata i volje naroda štograd drže, nastojat će da tog gnjilog ploda nestane čim prije u ovu našu čisto hrvatsku zemlju. Ako sa tom jabukom nestane i onih koji su nam je kao najlepši dar po želji Beča darovali, mi ne ćemo za njima plakati, nego ćemo se tješiti da ipak malo po malo nestaje u našem političkom životu varanja i služništva.

Kooperacija u zajedničkim domovinskim poslovima.

Šibenik, 5. svibnja.

Sa sastanka, koji se je držao u Splitu, izdano je slijedeće saobćenje: Predstavnici vodstva hrvatske stranke, stranke prava, hrvatske napredne pučke stranke i samostalne organizacije, Hrvatske stranke u Dalmaciji, sakupljene na neobavezenom dogovoru dne 3. svibnja o. g. u Splitu, ne preduciraju nijednu stranku svom programnom stanovništvu, a uvažavaju obće naše političko stanje u ovoj monarhiji, složše se sve gospomenute stranke u tome, da je u občem narodnom interesu potrebna kooperacija svih narodnih hrvatskih i srpskih stranaka u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni, Hercegovini i Istri, te u svrhu da se sastavi odbor, koji će nakon sporazuma sa srbskom narodnom strankom u Dalmaciji imati zadatak, da sa predstavnicima stranke u Banovini, Bosni, Hercegovini i Istri utanaka sve potrebno, da se ta željena kooperacija što prije provede.

U svrhu ustrojenja toga odbora pozivaju se sve gospomenute stranke u Dalmaciji, da u isti izabere jednoga člana i jednoga zamjenika. Pošto se u rujnu ove godine ima da u našem gradu otvori viša realka, naručuju se one odredbe, koje se tiču realka.

Nauke na realkama, kako je poznato, traju 7 godina. Nakon položenja izpita zrelosti mladiću su ovlašteni na pohadjanje svih visokih tehničkih zavoda. Nu, po novoj odredbi, oni postavljaju i pravo, da budu pripušteni pravničkim i medicinskim, kao i nekim filozofičnim naukam, a kodo godinu dana iza ispitla zrelosti, položi izpit u latinskog jezika i filozoficne prospedutike, dakle iz tva dva sama predmeta. Grčki jezik odпадa sasvim.

To je velika blagodat za mladiće, koji nakon dovršenih nauka na realci žele se posvetiti pravničkim i medicinskim naukam, jer se traženi naknadni izpit iz dvaju spomenutih predmeta ne prikazuje težkim, i jer mladići ne gube ništa u vremenu. Na koliko bi na gimnaziji i realnoj gimnaziji morali učiti 8 godina, dok ne manje nego li je dostatno za pohadjanje realke i za položenje naknadnog izpita nakon godinu dana. Mladići ne bivaju pak izmoreni učenjem grčkog jezika, koji tako postaje suvišan.

Tom novom odredbom, realka bi imala prednost nad realnom gimnazijom. Mladići koji se kane posvetiti tehničkim naukam, a to je dobar dio naše mladeži, mogu nakon 7 godina nauka na realci upisati se na tehniči i na sličnim velikim školama. Oni pak, koji dovršiši nauke na realci, čute se zvanični i žele se posvetiti pravničkim, medicinskim i nekim filozofičnim naukam, mogu upotrebiti osmu godinu, da se priprave i položi naknadni izpit iz latinskog i propedutike. Prvi nisu obvezeni učenjem latinskog jezika kao u realnoj gimnaziji a svršavaju srednjoškolske nauke nakon 7 godina; drugi ne treba da se muče učenjem grčkog jezika, koji zadava mladeži dosta truda i muke, a za gimnazije je obvezatan.

Ako absolventi realke polože, ne prve godine dana iza izpita zrelosti, više spomenuti na-

knadni izpit, oni bivaju pripušteni svim višim naukam i ispitom, izuzeti ispit za podučavanje iz filozofije, klasične filologije, iz latinskog i francuskog jezika i povijesti. Da se tako uzmognu usposobiti i za ovo pet predmeta, treba da bar dve godine prvo svršetka dotičnih viših nauka polože naknadni izpit još iz grčkog jezika. Dakle nije im zabranjeno da se na sveučilištu upišu i pohadjuju tečajevе vrhu tih pet predmeta, ali ne bivaju pripušteni ispitom, ako ne polože naknadni izpit iz grčkog jezika.

Što se tiče pohadjanja bogoslovnih nauka nije ništa još odlučeno, nu izgleda, da će naknadni izpit biti olakšan i pristup i tim naukama.

Ivan vitez Trnski.

Nestor hrvatskih književnika, posljednji slavni Ilirac, Ivan vitez Trnski proslavio je na 1. svibnja svoj devedeseti rođendan, svjež umom i krjepak telom. Tim povodom i mi pozdravljamo sredog miljenika vila sa željom, da nam ga mili Bog požviđe do krajne granice, što je ikada smrtni doživio.

Ivan Trnski rodio je 1. svibnja godine 1819., u Rači, u sadašnjoj bjelovarskoj županiji. Kad mu je g. 1830. umro otac, primi ga tadašnji biskup Alagoški u biskupsko sirotište gdje je sjajno napredovao. Kao dijak dolazio je u Gajevu novinaricu po novine i tu se upoznao s Dragutinom Rakovom i otcem Ilirskog pokreta Ljudevitom Gajem, koji mu već 11. travnja 1835. u „Danici“ uvrstio njegov sustavak „Konj Kosciuszkov“.

Srpski gimnazijalne nauke imao je poči u bogosloviju, nu pošto ga svećeničko zvanje nije mamilto, prihvatio se radje odgoju u raznim kućama, dok nije god. 1837. dobio krajšu podporu, da se u Štajerskom Gracu izobrazbi za upravnog časnika. U Gracu se je upoznao s oduševljenim Ilirim Muršecom, Trstenjakom i Lovrićem, kojima ga je preporučio Stanko Vraz, a uz svoje upravno-pravne predmete slušao je i predavanja iz estetike, i gospodarstva, realnog gimnazijalnog jednaku vrijednost.

Pošto se u rujnu ove godine ima da u našem gradu otvori viša realka, naručuju se one odredbe, koje se tiču realka.

Nauke na realkama, kako je poznato, traju 7 godina. Nakon položenja izpita zrelosti mladići su ovlašteni na pohadjanje svih visokih tehničkih zavoda. Nu, po novoj odredbi, oni pak, koji dovršiši nauke na realci, čute se zvanični i žele se posvetiti pravničkim, medicinskim i nekim filozofičnim naukam, a kodo godinu dana iza ispitla zrelosti, položi izpit u latinskog jezika i filozoficne prospedutike, dakle iz tva dva sama predmeta. Grčki jezik odпадa sasvim.

Malo zatim je izdavao svoju satiru „Zvezkan opet na svetu“ i preveo glasoviti „Kraljodvorci rukopis“, te je stao raditi za „Neven“ i preveo Puškinova „Zarobiljenika“ i „Bakčijski vodomet“ te počeo prevoditi „Oneginu“.

Između godine 1858. i 1864. padaju nje-

gove njezne „Kriesnice“, od kojih je prvu knjigu je uveo izdaci 1862. u Kárlóvcu. Za 300 godišnjicu Zrinjskoga napisao je „Sigetskog junaka“ a za tisućogodišnjicu sv. Cirila i Metoda „Svetu priču.“

God 1865. bude izabran u Slunju za za-

stupnika na hrvatskom saboru, a god. 1868. bio je glavni pokreća beletrističkoga lista „Vienna“ i pomač „Jerominskog društva“ za koje je napisao uzor-kniga „Učitelja Dobršnina“.

Kada su godine 1871. razvojnjene dve va-

raždinske pukovnije, imenovan je Trnski 7. srpnja 1850. u Jelsčanima u Istri s Vilhelminom Lavrićevom, sestrom odvjetnika dr. Lavrića, žarkog slovenskog rođoljuba iz Gorice.

Iz tog se braka rodi devetero djece, osam si-
nova i jedna kćer.

Trnski je radio malo ne za sve hrvatske književne liste i velika književna izdanja. Glavni je se njegovim književnim radom mogu označiti „Kriesnice“, koje su stigle veliku pohvalu kritike, a izaše su u tri knjige.

Još čemo samo u kratko spomenuti, da je Nestor naš napisao veliki broj pričalica, preveo bezbroj pjesama od najboljih stranih pjesnika, osobito izvrstno preveo „Sina pustinje“ od Halma, „Otele“ od Shakespeara, „Voljavče mora i ljubavi“ od Grillparzera i više drugih drama i opera, od kojih još mnoge nisu ni štampane, jer se naše očišćenje žalbože slabo zanima za lepu knjigu.

Trnski je djelovao i na političkom polju uvek kao čestit Hrvat, kojega je vodila ljubav prama narodu, te je svakom zgodom ostao vjeren svojim načelima. Svi narodni pokreti potzdravila je njegova ljubka pjesma, pa se je u svoje doba s radošću javio pjesmom i našoj „Hrvatskoj Rieci“.

Slavnog pjesnika, čestitog Hrvata uzdržava Bog još dugo; sloboda Hrvatske vinula iz njegova srca pjesmu radoši i sreće!

Austrijsko ribarsko društvo u Trstu.

Nova uprava austrijskog ribarskog društva u Trstu, izabrana na glavnoj skupštini dneva 25. o. m. imala je svoju prvu sjednicu na 27. o. m. pod predsjedanjem g. Hutterotta.

U toj sjednici sastavljena je spomenica, što će po zaglavku javne skupštine predsjednik društva lično izručiti ministru trgovine dr. Weisskirchneru, a s kojom društvo prisvaja i u brani program rada na uhar ribarstva i zalogave centralne komisije u kojima su nabrojene sve hitnije potrebe našeg ribarskog obrta.

Povjerenje je posebnom odboru da prouči vladinu zakonsku osnovu za osiguranje pomoraca i ribara, te o njoj izvesti u nastojnoj sjednici.

Doznačeno je oštećenjem ribarima K 310 pripomoći i pozajmijeno K 280. Odgodjeno je za nastojnu sjednicu rješenje nekih molbenica, jer trebaju daljnji izvida i razjašnjenja.

S obzirom na nedostatno učestvovanje članova ribara iz bližnje okolice na zadnjoj občoj skupštini, zaključilo se, razširiti u svoje doba preko društvenih delegata, pojam o moralnoj i materijalnoj koristi, te se crpe iz življeg zanimanja oko druživog života i rada.

Tužbe, što ih zadružna uprava iznosi o slabom odazivu članova na godišnju glavnu skupštinu nije za nas ništa nova.

Ove godine ovaj odaziv bio je posebno slab, a iz Dalmacije, koja broji jednu trećinu društvenih članova, ako se ne varamo nitko. Je li zar radi toga što su članovi iz Dalmacije ravnočitni? Ne. Oni nisu došli na skupštini za to, jer nisu primili poziva i to ne samo protiv članova, da li ni isti pouzdanci. Zaštita sva gospoda na upravi zaboravila poslati pozive članovima iz Dalmacije shvatljivo je, a još jasnije biva, kad pogledamo na izbor novih uprave.

Ovo treba da dobro upamtimo mi u Dalmaciji i da svojski poradimo oko osnivanja ribarskog društva za Dalmaciju, jer potraje li ovako još par godina, može se dogoditi, da svi pričuvni glavnički, koju društvo danas ima, a ima je, jer su naši ribari bili po sredini, kašnje ostaju kao svojstvo današnjeg društva. Ova glavnicanje neznačata kako se na prvi mali čini.

Rek bi da gospoda na upravi ne misle udovoljiti članovima iz Dalmacije ni pogledu jezika, jer svi spisi, koje primaju naši ribari, napisani su izključivo talijanski. Ribarsko društvo u Trstu jest neki savjetujući organ pomorske vlade, s tog bi bilo želiti, da se unapred bude

u upravu biralo samo neodvisne ljudi, a ne iste činovnike, koji imaju na pomorskoj vlasti ribarski referat, pošto izgleda smješno da u upravi društva i u društvenim sjednicama pištaju i traže oni isti od pomorske vlade, da poradi ovo ili ono za unapredjene ribarstva, a njihova je dužnost da to isto oni same porade u svom djelokrugu. Mi znamo, da će se ovo opravdavati sa birokratskom rutinom, ali se neće ovim nikad moći razložno opravdati. Želimo li da nam ribarstvo napreduje, moramo se kloniti birokratske rutine.

Prije nego li završimo, preporečujemo prijateljima našeg ribarstva, a osobito onima u Splitu, da se okupe i da osmiju jedno veliko ribarsko društvo za svu Dalmaciju, jer naši ribari od ovakova društva imaju veliku potrebu, a nuda sve savjeta i uputa u svom težkom ali po našu pokrajinu jako nužnom zvanju.

Nesreće naših izseljenika u Americi.

Prema službenoj statistici američkoj, došlo je tečnjem godine 1908. u Sjeverno-Američkim sjedinjenim državama 20 osoba iz Dalmacije i Bosne u tamnicu i to 18 mužarka i 2 ženske. Po naravi zločinstva počinile 12 osoba težka, o 8 lahkia, za kojih ih 14 bješa odsudjeno na затvor izpod dve, a 4 na više od 2 godine, dočin su 2 odsudjene na doživotnu robiju. U američke zavode za umobolne primljeno je 17 naših zemljaka, među kojima 14 neizleživih umobolnika. Radi podugom siromaštva preuzeuto je 7 naših zemljaka u javna sirotišta. Ova statistika iako je vrlo tužna, glasi gleda naših zemljaka razmjerno povoljnije, nego kod drugih doseljenika. Talijana je n. pr. iste godine dosjeplo u tamnicu 3114, od kojih su 124 odsudjeni na doživotnu robiju, a poludilo ih je 1349. Opaža se u obče, da stranci doseljenici daju znamneni postotak umobolnih. Rečene godine poludilo je doseljenih stranaca u Uniju ukupno 25.606, što je psihološki razumljivo.

p. c.

Političke vesti.

Carevinsko vijeće. Češki zast. Stransky podnio je sjednici carevinskoga vijeća interpellaciju radi predaje od 36 milijuna kruna za potrebe odštete Turškoj, koji je predaju prekid kod 7 bečkih i 5 budimpeštaških banka. To znači patronizaciju njemačko-magjarskog kapitala i zapostavljanje drugih narodnosti. Ovo je ista metoda, kao i ona, kada se je odlučilo Bosnu predati u ruke magjarskih libvara. Pita, kako će to vlasti izpričati i da li je u obče znala, što radi zajednička vlast?

Osnova o aneksiji u bečkom parlamentu. U bečkim političkim krugovima prevladavaju mišljenje, da se osnova o aneksiji Bosne i Hercegovine nema iznasti pred carevinsko vijeće prije rješenja ugarske krize. Promjena političke konstelacije u Ugarskoj mogla bi doneti sa sobom i promjenu teksta osnove.

Krizi u Ugarskoj. Ova se kriza veoma palagano vuče naprijed i ne može se predvidjeti kada će svršiti. Već se govori da prije jeseni ne će uslijediti nikakav odlučan korak u rješenju krize. Položaj umiješće da se pojavi i da postane jasniji, čini se da se je pogoršao i da je mnogo nejasniji, izgleda da će stvari ne razvijaju onako, kako su se neki magjarski političari nadali; odtuda pesimizam, depresija, dapače kod nekih i konsternacija. Tako se n. pr. o Wekeriovim audiencijama šire veoma pesimistične glasine. Svakako je izvan svake sumnje, da je u Beču kod mjerodavnih faktora prevladalo stanovište odlučne negacije i u bankovnom i u vojničkim pit-

njima. Rješenje krize prema tome izgleda mnogo teže, nego se je to pričinjalo. — U stanju je uviek bolestnog ministra Kossutha obdržava se konferencija demisionarnih ministara; ta je konferencija potrajala više sati. Dr. Wekerle je izvestio o svom putu u Beč, o audienciji kod kralja i kod prijestolonasjednika. Doznaće se, da je kralj sebi pridržao pravo vremena i izbora političkih ličnosti koje će za vrijeme krize saslušati o načinu, kojim bi se ista imala rešiti. Više je nego sigurno, da će biti pozvani i političari izvan koalicije, u prvom redu grof Stjepan Tisza. Sledi osoba, koje će biti pozvane kralju na audienciju odpočetiće predsjednikom velikaške i zastupničke kuće grofom Dessewefjem i p. Justuhom.

Magjarska agrarna banka u Bosni. Nj. Veličanstvo podstavlja sankciju privilegiranoj magjarskoj banci u Bosni, koja će već mjesecu svibnju kao takova početi djelovati.

Weckerle se povlači. „A Polgar“ domosi, da će se ministar Weckerle posvema povuci sa političkog polja.

Jezično pitanje u Istri Iz Beča se javlja: Iza sporazumnoj? rješenja jezičnog pitanja u Dalmaciji odlučila je vlada, da se rješi i jezično pitanje u Istri. Vladi zadaje brige samo jedna potekočka: ma da su Hrvati sa Slovincima u većini, nemaju većine u saboru. Radi eventualnog sporazuma pozvani su u Beč i vlasti zem. kapetan za Istru Dr. Rizzi i podpredsjednik carice i zastupnik Dr. Matko Laginja. Dr. Laginja je medutim izjavio, da na većanje o tome ne ide prehodnog dogovora i ovlasti od glavnih političkih ljudi u Istri.

Veleizdajnički proces pred carevinskim vijećem. Slavenska unija držala je ovih dana sjednicu u kojoj je zaključeno, da se podnese predlog zast. prof. Masaryk i ustavni listinica govornika. Predlagatelj prof. Masaryk obrazloži će predlog i njegovu prešnost. Od strane Slovenaca utez će rječ zast. prof. dr. Krek, od strane Hrvata zastupnik dr. Laginja i konačno češki socijalni demokrata zast. August Nemeč. Prof. Masaryk razložit će u svom govoru, koji će valjda više sati trajati, cieli faktični materijal. Zast. prof. Redlich objasniti će predlog sa državopravne strane. Zast. dr. Krek govorit će da stanovišta slavenske solidarnosti, a zastupnik Nemeč sa stanovišta sveobče slobo-

dne. Dogodjaji u Turškoj. Posebni vlak, koji je u Solinu u zatočenje dovezan svrgnuti sultana Abdul Hamida, dočekan je na kolodvoru sa jakim odjelom vojske. Robilant paša praćen odjelom konjančića, odveo je Abdul Hamida do vile Aladin, u kojoj će Abdul Hamid biti zatočen. Želja novog sultana Mehmeda V. da mu se imenuje jedan tajnik i jedan komornik — odmah je izpunjena. Komornikom je imenovan Lucibeg, a tajnikom Halir beg, dosadanji glavni nadzornik u kontroli državne dužnosti. Parlamenat je nadalje primio dva važna predloga. 1. da svim funkcionarima višeg režima imaju izakazati točno koliko imetka posjeduju i na kakav su način do toga imetka došli i 2. da se odsele u Yildisu ne smije držati više nikakvih robinja i zatočenika.

Novi režim u Turškoj. U Carigradu čine se velike priprave za svečanosti proslave promjene pjestolja. Novi sultan će svoj dvor uređiti najjednostavnije. Do sada je primio čestitke mal ne sviju država. Oprovgava se svim tobožnjim intervjewi sa sultandom. U Carigradu povratio se normalan život, samo u okolicu se proganjaju oni vojnici, koji se još ne predaše. Yildiz palata ne će biti više stanulan. U palaci nalazi se uredovno povjerenstvo, koje popisuje inventar. Novi sultan Mehmed V. pozvao je velikoga vezira Tevfik

pašu da sastavi kabinet. Tevfik paša se je istražavao, no na ponovni se je poziv održavao, te je odmah za tim pozvao k sebi mnoge odlične parlamentarce. Mladoturci su utančili sa Mehmedom V., da se za opomenu drugima svi vodje bune 13. i 27. travnja eksemplarno kazne. Cielo osobje Yildiza biti će promjenjeno. Sa zavedenim osobama, osobito vojnicima, postupati će se blago. „Sabah“ dementira vist, da su dva vojnika već ustreljena. Sve vesti o tobožnjim uzbunama u Maloj Aziji služeno se oprovgavaju. U Egiptu je proklamacija novog kalifa uslijedila na vrlo svečani način. — Kršćanska kolonija u Aleksandriji priredila je zahvalnu misu pod vedrim nebom.

Iz hrvatskih zemalja.

Dokle će trajati proces? Branitelj veleizdajnika gosp. dr. Š. Mazzura iznio je upravo strašan pogled na budućnost parnice, koja teče protiv obtuženih Srba. Na temelju dosadanja tečaja procesa dr. Mazzura računa, kako će dugi još proces trajati. Ima da bude još preslušano 275 svjedoka obtužbe. Računajući, da ih bude svaki dan preslušano pet, to će da iztraga iznositi 55 sjednica, ili kalendarski računano tratići će od prilike do 1. srpnja. Za preslušavanje Gjorgje Nastića, u kojem će sudjelovati svi branitelji, trebat će oko 14 sjednica, protegnut će se daleko do 17. srpnja. Iza toga dolazi preslušavanje svjedoka obrane. Dr. Mazzura računa, da će tih svjedoka biti preslušano samo 150, a to će zapremiti 30 sjednica i protegnuti raspravu do 21. kolovoza. Čitanje spisa, predloženih u obtužnici, 460 komada, spisa predloženih po obrani, očitovanja o tisuću spisa, zaključni govor i predlog državnog odvjetnika, zaključni govor 34 branitelja, konačna izjava 53 okrivljenika: sve to ne može se svršiti prije konca god. 1909., računa dr. Mazzura. Nu time još nije svršeno. Stvar će doći pred stol sedmorce kao kasaciono sudište, a ono neće moći preći preko niština, koje su branitelji prijavili na dnevni red. Što će biti, ako uslijedi tih niština stol sedmorce odredi novu razpravu? Dokle će to trajati? A koliko će taj proces stajati?

Hrvatska škola na Ricci. „R. Glas“ proglašava ponovno predlog, da se zamoli družba sv. Cirila i Metoda, da sagradi naprama drenovskoj gravici, t. j. Benčanima. Djeci iz gornje Drenove, t. j. iz Podbrega biti će bliže hrvatska škola, nego je danas talijanska. Ujedno se umoljava svi Hrvati bez razlike stranaka, da za osnivanje ove škole doprinesu svoj obol, a to će biti onda, ako izdašno podupremo držuju sv. Cirila i Metoda.

U Slavoniji se ureduje magjarski i njenički. „Hrv. Novine“ u broju od 23 ovoga donesoše vist, da njake obucne u našoj Slavoniji uredjuju već magjarskim jezikom. Tako je n. pr. občina Budakovača dala slijedeću dozvolu: Erlaubnis auf 2 Tage, Albert Schwerer, knez. — Upravna občina Cabuna: Erlaubnis für 48 Stunden. Michl Kohler. — Občina Antunovac: Meg engedte 48 orajig. Adam Biro. — Obč. Josipovac: Diesen Leuten ist erlaubt in Josipovac zu spielen. Michael Schrempp. Sličnji je primjera i mjesto još mnogo više. Pa zato iko znade i malo računati i tko vidi što se je dogodilo u posljednjih 40 godina, taj će posve lasno pojnići, dokle smo eto doprili. Na pragu smo dake ponijemčavanja i posjedovanja. Magjari od vajkada Slavoniju smatraju svojom a eto današnjom vladu u Hrvatskoj to u djelo provadja. I kada stojimo pred ta-

straviti moramo sve dole, dok ju ne vidimo izagnati iz našeg mora. Vrednost koće jest 200 K.

Tartana je puno nalik na Braganju, a u pravo uzeta nije drugo, nego koča. Ima dva krla koja svršavaju sa sakom, koja je izvana opletena deblijim tegom. Teg, od koga su zapletena krila, iznosi dužinu strane oka od 6 cm., onaj sake 2 cm., a izvanski 3 cm. Dužina je Tartane od 20 m., visina 4 m., a vredni do 100 K.

Kunjka a ili kako ju zovu „musolera“ jest mreža, koja je napravljena u podobi polutuluka. Služi za ribariju kunjaka (Arca noae). Širina ciele mreže ne iznosi više od 2 do 2 i pol m., pričvršćena je na gvozdenim šibkama. Dolnja strana ove šibke jest oštra poput noža, tako da dere i vuče na sobom sve što nadje. U zadarskom zaljevu, naškolski od Bibinje i Kal, pak do Vrgade ovim načinom ribarje nanaša se mnogo štete razplodu spušavaju, koje onamotuju kunjarki ovim načinom i love (ribare). Budući je kanal zadarski jako bogat spušvama, koje su u kunjkarama tamnije, to je pomorska vlada našla shodnim, a ja je pametno učinila, da ribariju kunjaka sa kunjkicom zabranju svake godine od Uskrsa do

Materin cvjet.

Cvjet vrta mog što narodno u duši Samonikav je s narodom mi nik, Skorenou ga još nam nije nik, Prem došjak kuš, da ga smravi, sduši.

Pogađen bi, al on se ne osuši Na hršum s' mora sagibat se vikō, I nije sveo ni kad lav je riko, Ni kad je krv s' njeg' vidio gdje puši.

A kad je procvō da više ne svene, Opojnim čarim da i slabe sbudu, Vrljar se tudi šuljō da mu sudi.

Al on već čvrst kô dalmatinske stiene, Te isti grom s' Olimpa ne obra, Na grublju svjež' će klijat svih grobara.

Gjuro Palavrić

Priručnik za ribara.

Sve ove vrsti riba i mukšuca, po svojoj naravi uslovane su da živu na dnu mora, da traže medju algama, travom, glibom i njihovu svagdanju prehranu. Kad sve ovo nebi bilo dostatno da se dođe kako koče struži morsko dno, još nam budi dokazom, što koča više puta dolivati i izkopa iz giba raznovrtno posudje, što se sa brodova baca u more i što utopljenike sa dina diže na površinu. Kako se iz ovih dokaza razabire, koča je umet ribarstva, pa stoga svaki, koliko nas je god, moramo tražiti, da jednom prestane i da je nestane iz našeg mora. Italija traži svaki put u trgovackom ugovoru sa našom mornarkom, da se Čototima dozvoli ribolov kočom van jedne morske milje, a ona sama zabranjuje ribariju kočom u svojim vodama. To nam dokučju godišnjaci „Neptunije“ u Mletcima, „Tribine“ i „Gorniale d' Italia“. Sam parlament talijanskog god. 1905. primio je usljeđe jedne interpellacije zadužčaka, da se zabranjuje ribariju sa mrežom potegačom, dakle i sa zloglasnom kočom u svim vodama kraljevine Italije. Je li pravo, da se naše ribarstvo ovako nemilosrdno zatre sa

strane tudi ribar? Pitamo, je li pravo, da dok se mi borimo, globimo, tužimo i u tamnicu trpamo naše ribare radi bezbenih ribarskih prekršaja, puštamo da nam tudiđin uništava ono, što mi gledamo ko zenicu oka svoga.

Ovom doduše nismo krivi mi, nije kriv naši ribari, ali zato su krivi oni, kojima je naša sudba povjerena, a u prvom redu ljudi, koji hoće da vode ugovore u ime naše, a da i ne znaju što je more, ni što znači jedna morska milja, misleći da ima koji znak postavljen u moru, po kojem se to zna razpozнатi.

U svoje doba, ljudi, misleći valjda, da ribari u Dalmaciji više protiv koče samo radi unosne ribarije, što ga Čototima s njom u našim vodama imaju, kao i to, da mi vičemo na Čototu, jer su opreci našeg političkog mukšenja, pokusali su, valja priznati im uviek, u dobroj namjeri da uvježbaju naše ribare u lov sa kočom. Početak je bio u Splitu, a slijelo je u Vergadi, a napokon bačena je u more i s njom u more i par hiljadu kruna, koje su se mogle posve dobro uložiti u druge mnogo potrebitije svrhe.

Borbu, ali pravednu borbu protiv koće na-

kovom činjenicom, koja nas kao narod ponizuje, za nije hora da se složimo, ujedino, da neka naša strančarska pitanja sistiramo i da prema predlogu trojice naših zastupnika upravimo svoje sile mjesto u natezanju u obranu svoje domovine? Može li biti još naivnika, da ne vide priku potrebu očuvanja svoga praga, koji nam se danonice odvija?

Kulturna svetkovina. Na 30. travnja je jugoslavenska akademija u Zagrebu svečanom sjednicom proslavila 90godišnjicu lirice našeg Trnskoga. Od vlaste je prisustvovao predstojnik Mikić. Dilem cijelom domovine odjeknula je slava u čest svećara, Živoj Trnski!

Dr. Harambašić povlači se sa političkog polja. U Zagrebu govorio, da je našrednom zastupniku novskoga kotara dr. A. Harambašiću dodatajala hrvatska politika, pa se hoće da sasna povuci sa političkog polja i da primi dapače vladini službu као tajnik. Zato će već u najkraće vreme položiti mandat zastupnika na hrvatskom i budimpeštaškom saboru.

Knjževnost i umjetnost.

Poštednji Zrinjski i Frankopani. Zbornik „Matica Hrvatske“. U književnom daru „Matica Hrvatske“ što su ga matičari za prošlu godinu 1908. za cijih 6 kruna (u svemu 6 djela) primili, iztiče se nada sve kršno djelo „Poštednji Zrinjski i Frankopani“, koje na svom prvom listu nosi posvetu „Uspomeni hrvatskih mučenika Matica Hrvatske“. Cio niz prvinu učenjaka i zastupnika liepe knjige hrvatske složio se, da dade matičarima — gotovo uz bezcenu — djelo, koje bi i mnogo većemu narodu bilo na čast i za koje reče nedavno pozvani ocenitelj u „Savremeniku“, da je ovaj zbornik u cijelinu najlepša i najakutuelnija knjiga hrvatske posljednjeg vremena, pa nebi smjeli biti hrvatskog doma, kojeg on nebi resila, ni Hrvata, koji je nebi čitao. Znajući „Matica Hrvatska“ kako čitav narod štuje ove svoje mučenike, otkusnu je ovo djelo u znatno većem broju primjeraka, nego što ih treba za svoje članove, kako bi si i oni Hrvati, koji žalibio je još nisu članovi „Matica Hrvatske“ mogli to kršno djelo od 310 strana u velikom kvartu, ukrašeno sa 103 izvornih i riedikh slika i omotom, nabaviti uz posve neznačnu cenu. Osim toga je „Matica“ izdala malen broj primjeraka toga djela u sjajnom izdanju na najfinijem papiru i u izvornim sjajnim koricama, nadajući se, da je time došla u susret želi imućnih štovanjelja — navlastito plemića — onih slavnih kneževskih porodica hrvatskih i onih rodoljubivih občina, koje su danas na području nekadašnjih velikih imanja Zrinjskih i Frankopana, da mogu u svojim knjižnicama dati odlinno mjesto ovom sjajnom izdanju „Matica Hrvatske“, kako bi i tim načinom dali dužnu poštu uspomeni posliednih zastupnika tih dviju slavnih porodica hrvatskih. U oči 30. travnja izložila je „Matica Hrvatska“ po 1 primjerak toga sjajnog izdanja svoga u zagrebačkim knjižarama i javlja, da jedan primjerak stoji ukorici 50 kruna. Naručbe primaju sve knjižare u Zagrebu i izvan njega, dok traže veoma malenu zaliha, a može se naručiti ravno i kod „Uprave Matice Hrvatske u Zagrebu“. Jedan primjerak običnoga izdanja stoji iznimice dok traže žalihu neukoričen 4 kruna, a u izvornim koricama s grobvima obju porodica 7 kruna. I ovo se izdanje može naručiti kod svake knjižare i kod „Uprave Matice Hrvatske“ u Zagrebu.

„Moderna Biblioteka“. Početkom svibnja izlazi 11. broj „Moderne Bibliotike“ „Povijest jednog imanja“, djelo od najpošte švedske spisateljice Selme Lagerlöf. O tom je djelu tipično karakterizirano ono doba, u kojem se zbiva taj dogodaj. Tu vidimo kakvom se ljubavlju ž-

Svi sveti. Ovom zabranom postignuta je dvostrukva svrha, a možemo reći trostruka. Prvo štititi se razplod i razvoj spužava i kamenica, a onda proprijeva se deranje morskog dna, jer nam je za ribarstvo kunjkara kud i kamo pogibeljnog nego li migavica a i koča. Sreća, da se njezina uporaba toliko ne širi, jer bi inače svaki misaoni ribar po svojoj dužnosti bio pozvan joj naviesiti rat do izkorenuća. Pred občom koristi i interes pojedinca mora da padaju.

Kao što je štetna po ribarstvu i njezin na-predak kunjkara, tako su isto i njezine sestrice Capparozzola, ostreghiera.

Još je jedna mala bezazlena potegača zvana glamocarka, koja služi za lov glamota na prij-nastu tlu, ribari ju zovu „Guattara“. Ciena joj je 8 do 10 K.

(Nastaviti će se.)

tvoje inteligentan mladić, da spasi svoje imanje koje mu je na rubu propasti. Tolika je u njega ljubav, da se ne žaca ni napriti putničku torbu na ledja i putovati kao kučarac. Zato vrije zapada u ludilo, no strpljivo podnosi sve duševne boli, ljudski preziri i svoju nesreću, samo da vidi da je spašeno ono što najviše ljubi — njegovo imanje. Sva je povjest izprepletena ne-majmo tajanstvenošću i osebinama sujevija onašnje tradicije. Knjiga je lijepo opremljena a cijena joj je 1 kruna. (Godišnja predplata „M. B.“ kruna 12 i razmjerno) a naručuje se kod uprave „Moderne Bibliotekе“, Zagreb.

Umjetnički tournee hrv. zem. kazališta u Zagrebu. Za ovaj umjetnički tournee, kako smo izvješteni utančen je za stalno ovaj re-pertoiro: Drame: Ogrizović, „Hasanaginica“, Schoenher, „Zemlja“, Praga, „Kriz“, Guimer, „U dolini“, Briex, „Crveni tajfar“. Komedije: Gogolj, „Revizor“, Sardou, „Dobri prijatelj“, Suderman, „Borba leptira“. Ernst, „Flachsman“, Stolja, „Na ljetovanju“. Originalni kostumi iz garderobe hrv. zem. kazališta u Zagrebu. Ensemble broji oko 30 članova, u kome su za-stupani većim dijelom pravci hrvatskog zemaljskog kazališta, komu je na čelu i sam gospodin intendant Fijan kao gost. Tournee počinje odmah početkom mjeseca lipnja, te je dosada utančeno posjetiti ova mjesto: Split, Šibenik, Trst i Sušak — sa nekoliko predstava — te po svoj prilici i nekoja važnija mjesto još u našoj Istri.

Narodno gospodarstvo.

Izložba hrvatskih vina u Pragu. Središnje gospodarsko društvo u kraljevinu Česku pridružuje u Pragu od 29. svibnja do 6. lipnja t. g. obču gospodarsku izložbu. Ovo družvo českog naroda priputstite k toj svojoj izložbi iz osobite prijateljske susretljivosti naša hrvatska vina. Ovu uslugu valja da naši vinogradari očene kako treba. Sudjelovati će na ovoj izložbi „Uzorna pivnica“ te „Hrv.-slav. gospodarsko društvo“ u Zagrebu i „Slavonsko gospodarsko društvo“ u Osijeku izložicima domaćih vina iz cijelog područja Hrvatske i Slavonije. Time se pruža našim vinogradarima prilika, da osvoje jedno od najpojavljivijih za nas vinskih trišta, što je vrlo važno u vladajućoj kod nas vino-gredarskoj krizi. Važno je da tim više, što će rečene korporacije ustanostajati, da tom prilikom u Českoj osnuju stalna skladiste i prodavavone naših vina. Na izložbi će s jedne strane „Uzorna pivnica“ izložiti svoje najbolje vrsti vlastelinskih vina, dočim su ova gospodarska društva po-zvali svoje članove, osobito vinarske zadruge, da izlože one najbolje vrsti, od kojih imaju na prodaju barem 50 hl., a koje odgovaraju zahtjevima izvoza u Česku. Naročito su pozvani producenti, koji su se u istom pravcu odlikovali na posljednjem zemaljskom vinskom sajmu u Zagrebu. Vinarske zadruge i vinogradari, koji želiši vino izložiti, imali su poslati najkasnije do 5. svibnja t. god. „Uzornoj pivnici“ u Zagreb franko 4 boce od 7 do 10 litara od svake izložene vrsti, uplativši na istu adresu jedno izložbeno pristojbu od 6 kruna po vrsti. Svaki izložitelj imao je dojaviti dotičnom gospodarskom društvu i svoju adresu, vinogrđe, vrst vina, godište, ponudjenu množinu dotične vrsti i najnižu prodajnu cenu. Oni izložitelji, koji žele doći u izloženi katalog, neka pošalju svojem gospodarskom društvu ove podatke do konca ovog mjeseca. Vina izložiti će se na najzgodnijem mjestu glavnog izložbenog palata, te će se po izložbenoj poroti oceniti i točiti u kušaoni u izloženoj prostoriji.

Pokrajinske vesti.

Msgr. Fr. Bulić zamolio je brzojavno po-treći put predsjedništvo zastupničke kuće u Beču, da bi napokon bio ovjerovljen njegov izbor za zastupnika i to baš na temelju zakona, koji je bio glasovan od istog zakomadognog tielia.

Hrvatsko parobrod. društvo „Jadrani“. Na sjednici od 3. siječnja uprave i nadzornog odbora bio je usled povoljnog uspjeha poslovanja primjene zaključak, da se gradi treći parobrod i da se počekom 1910. druživo pretvoriti u dioničko. Ova vlast nas veseli; jer dozakujemo da društvo kako je i pravo, ovo te uživa povjerenje našeg trgovackog sveta.

Iz grada i okolice.

Za realku u Šibeniku. Žemaljski je odbor odlukom od 29. travnja t. g. br. 4071 odobrio zaključak občinskog vjeća šibenskog od 13. travnja, odnoseci se na ustanovljenje državne realke u Šibeniku. Sad je do školske vlasti, da razpoloži sve potrebito, a da otvorenenje iste uzsledi u utančeni rok.

„Radničkoj Zadruzi“ u Šibeniku je po-morska lada privremeno ustupila jedan dio zemljišta obale iz Ribarnice, da tu sagradi jedno drveno skladište.

Da počasti uspomenu pok. Eca Nicleti-a poklonio je dr. Grgo Bogić „Rad. Zadruzi“ K 5. Uprava „Radničke zadruge“ liepo blagodari.

Izbubljeni. Ovila dana izgubljen je jedan turski svileni šal (šalpa). Tko ga nadje, neka ga preda na občinski redarstveni odsjek, gdje će od vlastnika dobiti zakonitu nagradu.

Dobrovojno vatrogasno društvo pro-slavit će svog zaštitnika sv. Florijana naredne nedjelje običnjom načinom. Milo nam je zabi-jeljiti, da se u ovom družvu opaža nastojanje, da što bolje odgovori svojoj zadići.

„Hrvatskom Sokolu“ da počasti uspomenu pokojnog Luke Drinovića poklonio je dr. Rikard Barić K 5; Josip Dublić K 4 da počasti uspomenu p. Dinku Comici, a dr. Mate Drinović K 3, da počasti uspomenu pok. Dume Trlja. Uprava „Hrvatskog Sokola“ liepo za-hvaljuje.

Pastirske pohode. Presvjetli biskup Pu-lišić obaviti će pastirske pohode u Daniju dne 22. i 23. svibnja, u Vrpcoj dne 23., a u Jadrtovcu dne 24. istog mjeseca.

Kretanje u luci. Kroz minuli mjesec trvanj ušlo je u Šibensku luku 280 austro-ugarskih parobroda i 18 jedrenaca; 2 talijanskih parobroda i 38 jedrenaca te 2 grčka parobroda a ukupnom tonelazom od 56.268.

Za našu mladost. Svraćamo pažnju naših čitatelja, osobito roditelja na današnji članak: „Reforme u pogledu srednjih škola“, jer je vrlo važan obzirom na predstojeće ustanovljenje realike u našem gradu.

„Ubožkom Domu“ darovaše čestna gg.: učitelji Melko Rajević svakovrste rubenine, a trgovac Ante Mandić klobuka od slame. Uprava „Ub. Doma“ obama najdržavljene zahvaljuje.

Prosvjed proti jezičnoj naredbi. Okljeni-Promljeni obči ovako je prosvjedoval: „Njegovoj Preuzvišenosti gospodinu Rikardu barunu Biererthu, ministru predsjedniku, Beč. — Narod ove občine najodlučnije protestira proti izdanju jezičnoj naredbi, jer vrijeđa prava i ponos hrvatskoga naroda; protuzakonito mimoilazi jedino nadležni sabor ove kraljevine protivi se njegovim čestim izričitim zaključcim; volju naroda nije se uzeo u obzir niti čulo. Tražimo bez-odvječno izključivo uvedenje hrvatskog jezika putem kraljevinskog zakona, obustavljenjem izdate naredbe.“

Utopila se. Na 25. pr. mj. u Vodicama pošla je Bibiana Ivoš Šimina, djevojka od 22 godine na more da opere rubenine. Kako je bovala na padavici, omakne i utopi se.

Preporučamo vlasti da pošalje već naru-čenu uz po cene gumu i noževe za navrćanje na zeleno, da se ne dogodi kao lani da su se držali tečajevi za zeleno navrćanje, bez noža i gume.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Javna zahvala.

U tečkoj nesreći, što nas je zadesila smrću našeg ljubljenog oca i starješine

Dume Trlaje pok. Andrije

primili smo toliko dokaza i sučuti, da nam je dužnost svima od srca zahvaliti, a osobito, m. p. Fra Ivan Peku, žup. pom., koji je milog pokojnika verski tješio, i veleč. liječniku Dr. Mati Drinoviću, onda m. p. otcu Jakovu Bartuloviću župniku Varoša i Don Krsti Stošiću, koji ga sprovođiše. Hvala takoder veleč. na Čačaniku Dr. Krstelj i obč. upravi, te upravama Sokola i Hrv. Čitaonice na sudjelovanju u sprovodu, mjestnom klubu stranke prava na poslanom viencu, te svim drugim bez razlike, koji se nas ovom tužnom prigodom sjetiše bud na koji način i počastije uspomenu nezaboravnog nam pokojnika dumplirima, venci-ma i milodarima raznim mjestnim društva illi u dobrovorne svrhe.

Svima još jedan put hvala od svega sreća. Šibenik-Crnica, 5. svibnja 1909.

Joso Trlja p. Dume
za što se i ostalu obitelj.

Prodaje se dobrovoljno po-kućstvo (spavača i jedača soba) radi od-lazka iz Šibenika. — Upitati se u ulici sv. Ivana kuća pravoslavne crkve II. kat.

Najboljom

trajanjuču odliku se četvorine za peči glasovite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nadmašuju sasvim svaku drugu vrst opeka i jer su najradje traženi od svih pekaru pod imenom: „Četvorine Chamotte“ po K 110 komad s protegama 28/28/5 cm. Ove četvorine podavaju kruhu i dvopeku redovito vrućinu, te ga najmanje ne prigore; uslov, s kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pučaju ni pri najnajljeg grijanju ili ohladjenju. — Traju po prlici tri godine makar uz neprestajnu radnju. Izključivo skladište za Dalmaciju: 3—25

Tvrđka Faust Juchostri — Šibenik.

Zubari i **J. M. Veža D. D. S.**
===== **Mario Veža** =====

iz Budimpešte izvršuju sveukupne zubarske radje po najmodernejem sistemu. Porcelan blombe, zubi sa i bez nebca. — Stanuju u kući kavane „Miramar“ II. kat. Ordinira se od 9 do 12 i od 3 do 5 s. posl. podne.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korenču u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovske poslove, obavlja inkaso, pohtrajuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

DIONIČKA GIAVNICA K 1,000.000

Pričuvna zaklada K 100.000
Centralka Dubrovnik - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, obćinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razetretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaje srečaka na obročno odplaćivanje. Osieguranje proti gubitku kod zdržebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragocjenosti i t. d. uz najkulantnije uvjete.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladistima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te

banknote i unovčuje kupovne i izdrijebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje dozvane na sva glavnja tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvajestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete. 31-52

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislaviceva ulica br. 2. - - -
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja

I. Na ljudski život:

- 1. a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranje životnih renta.

II. Osiguranja mirovinu, nemoćnina, udovinu i odgojnina sa i bez ličničke pregledbe.

III. Pučka osiguranja na male glavnice bez ličničke pregledbe.

IV. Protiv štete od požara:

V. Osiguranja zadruge (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).

VI. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dučanskih robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).

VII. Osiguranja poljskih plodina (žita, sienja i t. d.).

VIII. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadružna imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410,816.28

Od toga jamčevne zaklade: K 1,000,000.00

Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820,000.00

Izplaćene odštete: K 2,619,582.36

Za Dalmaciju publike obavjesi daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu.

Postolnica u Splitu, ulica Do Sud br. 356. - -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE. 31-52

Obskrbu

zadnjih dječjih, djevojačkih, gospodjinskih i gospodskih moda pruža:

Grazer Kaufhaus — (Graz), Jakominiplatz 14. (u vlastitoj kući.)

Najizvrstnija dobavna vreda za konfekciju, rubeninu i platno, petljani robu i cipela rukom izradjenih.

Ilustrirani cincici badava i franko.

4-4

NIUSOL

pripravljen od

BERGMANNA I DR. U TEČENU O.J.E.

jest i ostaje kao i do sada najbolje od svih modernih sredstava za

bojadisanje kose

i dobiva se za plavu, kestenjastu i crnu boju uz cenu od K 2-50 po flaši.

Prodaje se kod: 6-20

Vinka Vučića, Drogarija — Šibenik.

HRVATSKA TISKARA I KNJIGOVEŽNICA - ŠIBENIK.

TISKARA

Obskrbljena je sa najmodernejim i najsavršenijim strojevima, te prima sve u štamparsku struku zasjedajuće radnje od najjednostavnijih do s najfinijim ukrasima izradjenih, a sve uz umjerene cene.

Izrađuje svakovrstne radnje kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge uredske, seoske blagajne, odvjetnike trgovce itd. itd., te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu plesne redove, osmrtnice itd. itd.

KNJIGOVEŽNICA

Obskrbljena je sa strojem za pozlaćivanje i sa najnovijim slovima, te izvršuje sve knjigovežke radnje sa tiskom u bojama, posrebljenim i pozlaćenim, a prima naručbe za izradbu raznih galerijskih predmeta, kutija, okvira itd. itd.

Preporuča za to svoje proizvode slavnom občinstvu, a napose trgovcima, zavodima i družtvima.

Jedina hrv. tvornica voštanih svieća VI. Kulića u Šibeniku